

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

קריאת התורה בבגדי כהונה

(ס"ח ב') **משנה:** בא לו כהן גדול לקרות.¹ אם רצה לקרות בבגדי בוץ (שהוא לבוש עכשיו, שעבד בהן עבודת היום), קורא. ואם לאו, קורא באצטלית לבן משלו.

(ס"ח ב') (ומדייק) מדקתני "באצטלית לבן משלו", מכלל דקריאה לאו עבודה היא, וקתני "אם רצה לקרות בבגדי בוץ קורא". שמעת מינה בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן.

(ודחי) דילמא שאני קריאה דצורך עבודה היא.

דאיבעיא לן: בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן, או לא ניתנו ליהנות בהן?

תא שמע: לא היו ישנים בבגדי קודש. שינה הוא דלא, הא מיכל אכלי.

דילמא שאני אכילה, דצורך עבודה היא, **כדתניא:** "וְאָכְלוּ אֶתֶם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם", מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין.

(ומדייק) שינה הוא דלא (שמא יפיח), הא הלוכי מהלכי!

(ס"ט א') בדין הוא דהלוכי נמי לא, וסיפא איצטריכא ליה: פושטין ומקפלין ומניחין תחת ראשיהם.²

פושטין ומקפלין ומניחין אותן תחת ראשיהן, שמעת מינה: בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן!

אמר רב פפא: לא תימא תחת ראשיהן, אלא אימא כנגד (אצל) ראשיהן.

אמר רב משרשיא: שמעת מינה (מלא חייש לשמא יפיח), תפילין מן הצד (להניחן אצלו כשהוא ישן), שפיר דמי.

הכי נמי מסתברא דכנגד ראשיהן, דאי סלקא דעתך תחת ראשיהן, ותיפוק לי משום כלאים, דהא איכא אבנט, ונהי נמי דניתנו ליהנות בהן הא מתהני מכלאים!

הניחא למאן דאמר אבנטו של כהן גדול (ביום הכיפורים שהוא של בוץ), זה הוא אבנטו של כהן הדיוט (כל ימות השנה, ואין כלאים בבגדי כהן הדיוט). אלא למאן דאמר אבנטו של כהן גדול לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט (ושל הדיוט כל השנה כלאים), מאי איכא למימר?!

וכי תימא כלאים בלבישה והעלאה הוא דאסור, בהצעה שרי, **והתניא:** "וּבְגָד כְּלָאִים שֶׁעָטְנוּ" לא יַעֲלֶה עֲלֶיךָ, אבל אתה מותר להציעו תחתך, אבל אמרו חכמים: אסור לעשות כן שמא תיכרך נימא אחת על בשרו!

וכי תימא דמפסיק ליה מידי ביני ביני, והאמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי, משום קהלא קדישא שבירושלים: אפילו עשר מצעות זו על גב זו וכלאים תחתיהן, אסור לישן עליהן! אלא לאו שמע מינה כנגד ראשיהן שמע מינה.

¹ את הפרשה, דילפינן ממלואים, דאמרינן בפרק קמא (ה' ב'): מניין שאף מקרא פרשה מעכב וכו'. רש"י.

² שינה דנקט משום דבעי לאשמועינן שמותר ליתנן תחת ראשיהן, ותו לא איכפת לן אם יפיח מאחר שפושטין. רש"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

רב אשי אמר: לעולם תחת ראשיהן. והא קא מתהני מכלאים? בגדי כהונה קשין הן (ואינם מחממים. לפיכך אין בהם משום כלאים).

כי הא דאמר רב הונא בריה דרבי יהושע: האי נמטא (לבד) גמדא (קשה) דנרש, שריא (אין בו משום כלאים. דהעלאה דומיא דלבישה, דאית בה הנאת חמום הוא דאיתסר).

תא שמע: בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור (שנוהג בה דרך חול). ובמקדש, בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה, מותר. מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן. שמע מינה.

שיטות הראשונים

אם מותר לישון בבגדי כהונה: כתב הרמב"ם "לא היו הפהנים השומרים ישנים בבגדי כהנה, אלא מקפלין אותם ומניחין אותם כנגד ראשיהם ולובשין בגדי עצמם, וישנים על הארץ כדרך כל שומרי חצרות המלכים, לא שיישנו על המטות."³
אבנטו של כהן הדיוט: פסק הרמב"ם שאבנטו של כהן הדיוט של כלאים היה.⁴

הנאה מבגדי כהונה שלא בשעת עבודה: דעת תוספות, דאפילו בעזרה אסור ללבוש בגדי כהונה שלא לצורך עבודה.⁵
ודעת הריטב"א דהותר אפילו שלא לצורך עבודה. דכיוון דאישתרי, ואפילו לאחר הפשטה. וכן כתב הרמב"ם, "בגדי כהנה - מתר להנות בהן, לפיכך לובש אותן ביום עבודתו, ואפילו שלא בשעת עבודה..."⁶

בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור, ובמקדש מותר: כתבו תוספות ישנים ותוספות הרא"ש, דהיינו בכל הר הבית.⁷
היתר כלאים בבגדי כהונה שלא בשעת עבודה: הרמב"ם כתב, "בגדי כהנה - מתר להנות בהן... חוץ מן האבנט; מפני שהוא שעטנז, אסור לכהן הדיוט ללבושו אלא בשעת העבודה." עוד כתב, "כהנים שלבו בגדי כהנה שלא בשעת עבודה, אפילו במקדש - לוקין, מפני האבנט שהוא כלאים, ולא התירו בו אלא בשעת עבודה, שהיא מצות עשה כמו הציצית." והראב"ד השיגו, שגם האבנט לכהן הדיוט, כל היום מותר במקדש.⁸

לבישת הציץ מחוץ למקדש: דעת רבינו תם, דמותר לכהן גדול להניחו אפילו חוץ למקדש, מדכתיב ביה "והיה על מצחו תמיד".⁹ ודעת תוספות, רמב"ן, וריטב"א, דאסור מחוץ למקדש. וכן סתם הרמב"ם "כהן גדול מניח בגדי זהב בלשכה שלו בלילה או בעת שיצא מן המקדש."⁹

³ מקורות: רמב"ם (הל' בית הבחירה ח,ו).

⁴ אמנם ראה להלן לגבי לבישת כלאים בבגד קשה. מקורות: רמב"ם (הל' כלי המקדש ח,א; ח,יא).

⁵ וכן משמע בפרק האיש מקדש (קדושין נ"ד א'), דאפילו בעזרה אסור לכתחילה ללבושן שלא לצורך עבודה, דקאמר בגדי כהונה אין בהן מעילה לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת, פירוש, שיוכלו להזהר להסירן מיד אחר עבודה. ומשמע הא לכתחילה ללבושן אסור, דבזה אפשר להזהר. תוספות.

⁶ מקורות: רמב"ם (הל' כלי המקדש ח,יא). תוספות (ס"ט א', ד"ה בגדי). ריטב"א (ס"ח ב', ד"ה שמעת; ס"ט א', פושטין).

⁷ דדייקין לעיל, שינה הוא דלא הא הלוכי כו', משמע דהשתא דאסקינ דמותר ליהנות בהם, דהיינו במקום דשינה מותרת שם מותר להלך, דהיינו אפילו בהר הבית, דבעזרה אין מותר לישן, דאין ישיבה בעזרה. מקורות: תוספות ישנים ותוספות הרא"ש (ד"ה ובמקדש).

⁸ וזה לשונו (בהל' כלאים): ... ומאי דקאמר מפני האבנט שהוא כלאים, אינו! דאטו חושן ואפוד מי לית בהו כלאים?! מקורות: רמב"ם וראב"ד (הל' כלי המקדש ח,יא; הל' כלאים י,לב).

⁹ מקורות: רמב"ם (הל' כלי המקדש ח,י). ר"ת (הו"ד בראשונים). תוספות (ס"ט א', ד"ה בגדי). תוספות הרא"ש (ס"ט א', ד"ה בגדים). רמב"ן (הו"ד בריטב"א). ריטב"א (ד"ה ראויין).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות השי"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

י' מצעות זו על גב זו וכלאים תחתיהם: אסור לישן עליהם. דעת ר"ש, רשב"א, ור"ן, שמדובר בכלאים שדרכם להעלותם עליו. ובזה חששו שמא יעלנו עליו, ואפילו מפסיק טובא.⁴⁰ ודעת הרמב"ם שגם בהפסק י' מצעות, הטעם הוא שמא תכרך נימא על בשרו. ואע"פ שמפסיקים כמה בגדים, ואין יכול ליכרך על בשרו, וגם הוא מדברים שאין דרכן בהעלאה, לא פלוג רבנן ואסרו בכל גווני. וכן פסק השו"ע.⁴¹

כלאים בכגדים קשים: כתבו ראשונים שנראה מדברי רש"י דאפילו כלאים דאורייתא, דהיינו שוע טווי ונוז, כל שהוא קשה מותר לגמרי אפילו בהעלאה. והקשה עליו רבינו תם,⁴² ופירש דבקשין לא אישתרי מידי דאסור מדאורייתא. אלא שמה שהחמירו מדבריהם בכלאים, התירו בקשין.⁴³ ובכלאים דרבנן, כל שהם קשים התירו לגמרי.⁴⁴ וכן פסק הרמ"א.⁴⁵

האי נמטא דנרש שריא: דעת ראב"ד ורבינו תם, שהלבדין, אפילו ברכין, אין איסורן אלא מדבריהם, שאינן שוע טווי ונוז אלא שוע בלבד.⁴⁶ ולפיכך, כל שהוא לבד קשה, והיינו נמטא דנרש, שריא אפילו בהעלאה. והרמב"ם כתב שהלבדין אסורין מדאורייתא. ולדבריו כי שרינן נמטא דנרש, היינו בהצעה בלבד.⁴⁷

שולחן ערוך

(יר"ד, הלכות כלאי בגדים, סימן שא)

א. מתר מן התורה לישב על מצעות של כלאים, שנאמר: לא יעלה עליך (ויקרא יט, יט) אבל אתה מציעו תחתיה. הגה: וכן מתר להעלותם עליו שלא בדרך חמום, כגון לפרס עליו אהל של כלאים (טור). וכן לפרס בגד כלאים על גיגית שרוחץ בה, כדי להעמיד החם (מדכ"י פ"ק דביצה ובהגהות אשרי שם), דאינו אסור אלא דרך לבישה או להעלותם עליו דרך חמום. ומדברי סופרים, אפלו עשר מצעות זו על גבי זו והתחתון שבהם כלאים, אסור לישב על העליון, שמה תכרך נימא על בשרו...
הגה: ויש אומרים דכל זה מירי בכלאים דאורייתא, אבל בכלאים דרבנן והם קשים, מתר לישב עליהם בכל ענין, דהואיל וכשרפים הם אינו רק דרבנן, בקשים לא גזרו (רשב"א סי' תשס"ב). ומכל מקום לכתחילה לא יעשה של כלאים (פל ב).

⁴⁰ אבל אין הטעם משום שמא ייכרך לו נימא, שכיון שמפסיק לא שייך חשש זה.
⁴¹ יו"ד שא,א. והגר"א (שנו"א כלאים ט,ב) נקט כר"ש ורשב"א. מקורות: רש"י (ביצה י"ד ב', ד"ה שמא תכרך. כן ביאר בדבריו הר"ן). רמב"ם (הל' כלאים י,יב). ר"ש (כלאים ט,ב). ר"ן (ביצה ז א ברי"ף, ד"ה גמ' למימך).
⁴² מדגרסינן בערכין (ג' ב') הכל חייבין בציצית כהנים לויים וישראלים, ופרכינן פשיטא, ופרכינן כהנים איצטריכא ליה. סלקא דעתך אמינא הואיל ואישתרו כלאים לגבייהו, לא ליחייבו בציצית, קמ"ל. ואם איתא דבקשין אפילו כלאים דאורייתא שרו, הא לא אישתרי כלאים לגבייהו, דקשין כבגדי כהונה, לכולי עלמא נמי שרו.
⁴³ ולפיכך בכלאים דאורייתא כבגדי כהונה, כיון דקשים הם התירו בהם הצעה, שאינה אלא מדבריהם. והיינו ההיא דיומא שהיו מקפלין אותם ומניחין אותם תחת מראשותיהם.
⁴⁴ לפי שלא הטילו חכמים חומרא שלהן על הקשין כלל. ומשום הכי שרי אפילו בהעלאה. והיינו נמטא דנרש, דשריה לגמרי, לפי שהלבדין אפילו ברכין אין איסורן אלא מדבריהם (ר"ת לשיטתו בלבדין, ראה להלן).
⁴⁵ יו"ד שא,א. מקורות: רש"י ור"ת (הו"ד בר"ן ורשב"א). ר"ן (ביצה ז ב ברי"ף, ד"ה שרי). רשב"א (ביצה ט"ו א', ד"ה אלא בקשין). אמנם ראה תוספות (ביצה ט"ו א', דה אלא בקשין).
⁴⁶ וכדתנן בפרק בתרא דכלאים (ט,ט), הלבדין אסורן מפני שהן שוע.
⁴⁷ מקורות: רמב"ם וראב"ד (הל' כלאים י,ב). ר"ת (הו"ד בר"ן). ר"ן (ביצה ז ב ברי"ף ד"ה שרי).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

קריאת התורה על ידי כהן גדול

(ס"ח ב') (המשך משנה): חזן הכנסת (שמש) נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת (גבאי ראשי), וראש הכנסת נותנו לסגן (של כהן גדול), והסגן נותנו לכהן גדול, וכהן גדול עומד ומקבל.

(ס"ט ב') וכהן גדול עומד. מכלל שהוא יושב? והא אנו תנן: אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, שנאמר "וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיָּשֶׁב לְפָנָי ה'!"¹⁸

כדאמר רב חסדא: בעזרת נשים, הכא נמי בעזרת נשים.

והיא איתמר דרב חסדא? אהא דתניא: היכן קורין בו? בעזרה. רבי אליעזר בן יעקב אומר: בהר הבית, שנאמר¹⁹ "וַיִּקְרָא בּוֹ לְפָנָי הַרְחֹב אֲשֶׁר לְפָנָי שְׁעַר הַמַּיִם". ואמר רב חסדא: בעזרת נשים.

(ס"ח ב') (המשך משנה): וקורא "אחרי מות" (ויקרא טז, א-לד), ו"אך בעשור" (שבספר ויקרא). וגולל ספר תורה, ומניחו בחיקו ואומר: יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן. "ובעשור" שבחומש הפקודים קורא על פה.

שיטות הראשונים

היכן קורין בו: פסק הרמב"ם כתנא קמא, וכביאור רב חסדא, וכתב, "ואחר כך משלח השעיר למדבר... ויוצא לעזרת נשים, וקורא שם אחר שיגיע שעיר למדבר."²⁰

ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה: הקשו הראשונים, הא קיימא לן דברים שבכתב אסור לקרוא על פה, כשמוציא את הרבים ידי חובתן!²¹ וכתבו בשם הירושלמי, שהיא סידרו של יום. וביארו בשם ריב"א, הואיל ואינו מגיד אלא עבודת היום.²²

¹⁸ דברי הימים א, יז, טז.

¹⁹ נחמיה ח, ג.

²⁰ מקורות: רמב"ם (הל' עבודת יוה"כ ד, ב).

²¹ אבל כשאנו מוציא את הרבים ידי חובתן אין איסור, ומשום כך לא קשה מפרשת קרבנות, ופסוקי דזמרה, ופרשת וישע, וקריאת שמע, ופסוקים דבתר השכיבנו, שאנו אומרים בעל פה. תו"י ותוס' הרא"ש.

²² כעין קרבנות המוספין שאנו קורין על פה. וכעין זה בריטב"א, שכתב: "בעשור שבחומש הפקודים אינו מעיקר הקריאה, כיון שכבר קרא סדר שבפרשת אמור, ומה שחוזר וקורא בעשור שבחומש הפקודים אינו אלא כמגיד עבודת היום." והקשו תוספות ישנים והרא"ש, על מה שנהגו שהחזן אומר הלל בעל פה, כיון שהוא מוציא את הרבים ידי חובתן, כדאיתא בפרק לולב הגזול! ותירצו, לפי שאינו אלא שבח והודאה למקום, יכול לאומרו על פה. וכן מלכות זכרונות ושופרות בראש השנה, אינן אלא שבח למקום מעניינו של יום. תו"י ותוספות הרא"ש. וכעין זה בריטב"א, וסיים: ומיהו נראה, שאף הקורא תורה שבכתב לחובת קריאתה ולימודה, אפילו ביחיד אסור לקרוא על פה. מקורות: תוספות ישנים (ע' א', ד"ה ובעשור). תוספות הרא"ש (ס"ח ב', ד"ה ובעשור). ריטב"א (ע' א', ד"ה לפי שאין).